

Hommage aan Meester Fik (1904-1961)

door Hugo Andries, oktober 2010

Meester Fik. Na meer dan zestig jaar is het beeld dat ik van hem meedraag, nog altijd even levendig.

De kromme

Statige, ja zelfs robuuste figuur, een beige regenjas nonchalant om de schouders, donkerbruine deukhoed ver naar achter geschoven op zijn kalende hoofd. Een half opgerookte stinkstok bungelt in zijn mondhoek. Zijn ogen tranen van de rook die hardnekkig omhoog kringelt en hem zodanig hindert dat hij er een scheef gezicht bij trekt. Hij staat voor de deur van zijn klas, het zesde van de gemeentelijke lagere jongensschool. De tippen van zijn schoenen wijzen naar een raakpunt op ruim een halve meter voor hem en accentueren een opvallende kromming. Ik vermoed dat hij hieraan zijn bijnaam 'de kromme' (lees: 'de krumme') te danken heeft.

Wij wachten als schapen tot hij de deur kordaat open duwt en ons met een klakkende vingerknip de klas in drijft. Goed gedresseerd schuiven we op onze plaatsen en wachten we op de tweede vingerknip. We gaan zitten en nemen onze gewijde geschiedenis.

Gewijde geschiedenis

De schooldag ving steevast aan met de godsdienstles. We waren daar een halfuurtje zoet mee, en keken naar het brandende braambos of Mozes in zijn wissen mandje. Intussen ging Meester Fik nog het een en ander regelen met de juffrouw van het eerste leerjaar, net de hoek om. De grote mensen kletsten onder elkaar dat onze meester te doen had met die van het eerste en zwegen plots geheimzinnig wanneer we naderden. Wij vonden dat dikke zever van die grote mensen: onze meester en de juffrouw stonden alleen maar met elkaar te praten, en zo stilletjes dat we geen verkeerd woord konden verstaan.

We hielden ons koest omdat de deur half open bleef en het niet te riskeren viel fratsen uit te halen. Meester Van Rompuy kon zich enorm druk maken om een kleinigheid. Binnen de kortste keren kon hij zich zo *opsmijten* dat hij het op zijn adem kreeg, paars-rood aanliep en gierend begon te hoesten, zo erg dat we echt ongerust werden. Ik zat op de eerste bank net onder zijn lessenaar en kreeg regelmatig spatten over me heen, samen met Jos van de beenhouwer, die naast mij zat. Soms moesten we de juffrouw van het eerste gaan halen om alles weer rustig te krijgen.

Gusta van de maalder

Ik heb het er nog altijd moeilijk mee om de juffrouw van het eerste, Gusta van de maalder, een lieve te vinden. Het is manifest haar schuld dat ik een gruwelijke hekel kreeg én behield aan alles wat met rekenen en wiskunde te maken heeft.

Maandagmiddag rekenles: optellen en aftrekken. Ronde zwarte schijfjes optellen: een schijfje bijleggen. Aftrekken? Een zwart schijfje omdraaien met de witte kant naar boven. Zes zwarte schijfjes, draai er één om: hoeveel zwarte schijfjes blijven er dan over? Juist: vijf. Ik weet nog dat ik er met mijn gedachten niet bij was, omdat ik aan mijn konijn zat te denken dat moest jongen. Plots stond juffrouw Gusta naast mij, en gaf ze me een striemende oorveeg omdat ik een schijfje had omgedraaid. Terwijl ze had gezegd - zo

beweerde *zij* - er één op te tellen. U gelooft me misschien niet, maar ik voel die mep nog altijd bij verandering van weer.

Klap op de vuurpijl: toen ik thuis kwam, had mijn konijn gejongd, maar haar kroost ook doodgebeten. Het was die maandag écht mijn dagje niet ...

Dampen bij de kachel

Een andere keer, enkele weken later, had ik weer een aanvaring met juffrouw Gusta.

Ik had in die dagen een zwakke blaas zodat ik om de haverklap moest plassen. Dat was uiteraard heel vervelend. Ik had al een paar keer een boze blik moeten incasseren omdat ik onbetamelijk zat te wiebelen en zo juffrouw Gusta haar draad deed verliezen.

Tenslotte werd het me te machtig, en nog voor ik maatregelen ter verdoezeling kon bedenken, riep mijn medebankzitter vol afschuw: "Juffrouw, hij heeft in zijn broek gepist - heel de bank staat onder!"

Tot mijn onvoorstelbare verbazing werd juffrouw Gusta *niet* boos. Maar wat me de stuipen op het lijf joeg, was dat ze me bij mijn kraag greep en met mij naar de klas van Meester Fik toog. Het liep tegen speeltijd. Op de speelplaats was het venijnig koud en in de klas van meester Fik stond een kachel die roodgloeiend snorde: het zesde had de beste schoorsteen van de school. Meester Van Rompuy plaatste mij zo dicht tegen de kachel dat ik weldra begon te dampen en te stomen. En toen de speeltijd om was, was ik weer droog.

Gezonde competitie

Zes jaar na juffrouw Gusta werden we dan door Meester Fik gekneed en gevormd in rekenen en moedertaal. We liepen gebogen onder tonnen huiswerk met een absoluut record op een woensdagavond toen we dertig niet zo eenvoudige vraagstukken mee naar huis zeulden: op te lossen tegen 's anderendaags 's morgens om half negen.

Hij leerde ons Nederlandse spraakkunst en zinsontledingen als een ware ontleedmeester.

En hij leerde ons van die vakken te *houden*. Zo ontketende hij een gezonde competitiegeest, die resulteerde in een fenomenaal resultaat op het kantonnaal examen van de zesdejaarsleerlingen. Van de zeshonderd (!) broekjes van elf, twaalf jaar, scoorden er zeven het maximum der punten in wiskunde. Alle zeven van *onze* klas - de klas van meester Fik.

Hij leerde zijn volk lezen

Meester Fik leerde bracht ons ook zijn liefde voor de taal bij. We zaten met open mond te luisteren wanneer hij vertelde over Hendrik Conscience. Die sprak hij met zichtbaar genoegen uit als 'Consjense'. We maakten ons die naam eigen en dat - onbewuste - flamingantisme leverde me twee jaar later in de zesde Latijnse van het naburige paterscollege een klerikale dreun tegen mijn oren op én twee dagen strafstudie.

Meester Fik leerde ons in het openbaar te spreken en gaf ons ernstige opdrachten. Zo mocht ik het leven en de werken van de bewuste *Consjense* voor de klas brengen. Hij leerde ons een bordschema te maken aan de achterkant van het zwaai bord en dat op het juiste ogenblik open te zwiepen. Spannend was dat en een ongelooflijke stimulans voor ons, jonge snaken, om de beste te willen zijn. Bij manier van spreken wist ik toen alles van de man die zijn volk leerde lezen.

Vwij vwillen Vwillem wweg!

Meester Fik leerde ons ook fatsoenlijk te praten en de moeilijke medeklinkers behoorlijk uit te spreken. Dan vatte hij post voor de lessenaar, zijn buik tegen onze bank gekneld, zoog hij voldoende lucht op en sprak bezwerend met opgestoken hand:

“Vwij vwillen Vwillem wweg! Vwilde Vwillem vwijzer vworden, vwij vwillen Vwillem vweer!”

Wij staarden hem aan met open mond omdat hij die woorden zo vreemd uitsprak.

Hij genoot zichtbaar van onze verbazing en herhaalde alles nog twee, drie keer, tot we behoorlijk onder de spatten zaten.

Dan was het onze beurt, eerst individueel, dan collectief. Wanneer we goed op dreef waren, brulden we zo geestdriftig dat we Vwillem Vweg vwilden, dat juffrouw Gusta, die nog altijd de snotapen van het eerste jaar ontgroende, kwam kijken wat er gaande was.

Madammeke van meester Fik

Meester Fik woonde aan de Plasstraat, een put- en kuilrijke aarden baan die het dorp uitslingerde, naar Baal toe. Hij was gehuwd met 'Madammeke van Meester Fik'.

Ook zij was lerares en zwaaide de scepter over het tweede leerjaar. Na juffrouw Gusta dus: of hoe we van de regen in de drop kwamen ...

Want mijn sympathie voor Meester Fik ten spijt, moet ik toegeven dat ik voor Madameke niet dezelfde gevoelens kon opbrengen. Dat kwam vermoedelijk doordat zij wegens ziekte - werd gezegd - nogal veel afwezig was en wij dan toffe en lieve interim leerkrachten kregen. En dan, wanneer we het helemaal niet meer verwachtten, stond zij daar weer: een klein, ultradun dametje, fragiel, maar met een uitstraling die ons op slag deed bevriezen.

Hoornen fluitje

Madammekes opgefokte trainingen in hoofdrekenen waren een geestelijke marteling. Omdat haar stem niet zo krachtig was, hanteerde zij met wellust een hoornen fluitje. Wanneer zij het gebruikte - haast permanent, eigenlijk - produceerde het een geluid als een snerpend brandalarm. Juffrouw Madameke kon je ook een roffel van het fluitje verkopen pal in het midden van je hoofd met de intensiteit van een specht. En daar kan ik van meespreken. Wachtend in de rij voor haar klas op het einde van de gang van het eerste verdiep, wilde ik nog snel enkele knickers uitwisselen. Natuurlijk liet ik er enkele vallen. De krenge ketsten met hels kabaal door een gang waar het eigenlijk muisstil had moeten zijn. Madameke trakteerde mij op een hoofdtik-fluitsolo zodat ik haast weer blaasproblemen kreeg. Toen werd, naar ik mag aannemen, de basis gelegd van mijn latere ongeneeslijke kaalheid.

Rogaardenbeek

Ik heb eigenlijk nooit goed begrepen waarom Madameke zo nijdig kon zijn. Zij die een door en door gevoelige ziel was, die prachtige ontroerende gedichten kon schrijven, zoals 'Mijn dorpje'. Daarin bezingt ze de kabbelende Rogaardenbeek - een beekje vol dikkopjes met een piepklein bruggetje, waar ik dagelijks viermaal over moest om naar school te gaan. Zij was ook - ik vernam dat pas jaren later - een zeer gewaardeerde auteur van libretto's voor operettes, een genre van cultureel vermaak dat in die jaren heel succesvol was. Maar Madameke, alias Mevrouw Tine Van Rompuy-Janssens, leefde meestal - alleszins in onze gemeente - in de schaduw van Meester Fik.

Keepende zoon

Wij waren bengels van twaalf en keken met ontzag op naar Wim, de zoon van meester Fik. Wim van de Kromme was keeper van het gemeentelijk nationale voetbalelftal 'FC Klim Op'. Ik had het geluk hem in volle actie te zien. Met een kameraadje wiens oom hoekjes van de inkomkaartjes scheurde, glipten we tussen enkele druktemakers naar binnen, waar we postvatten pal achter het doel. We trokken in paniek ons hoofd in telkens de bal zovend in onze richting vloog en met een luide 'boiinggg' tegen het doelhout of de deklat knalde.

Toen begon de tweede helft en verscheen Wim van de Kromme voor ons doel. Zijn voetbaloutfit was naar de toen geldende normen erg sluitend en zijn broekje spande om zijn gespierde dijen, die me omvangrijker leken dan mijn lendenomtrek. Hij wipte omhoog, greep de deklat stevig beet en trok zich een tiental keren op - met zijn kin tot boven het doelhout. Weer op de begane grond wuifde hij met zijn enorme handschoenen en een trotse grijns naar het publiek achter het doel dat luid applausseerde en bemoedigende kreten slaakte.

Het was winter en de grond was hard als beton waarin de vervaarlijke toppen onder zijn schoenen krassend dikke strepen trokken. Voetbal is niet altijd even spannend en ik stond even achteloos aan het net te prutsen toen een plotse luchtverplaatsing me deed opschrikken en de bal rakelings voor me heen in de hoek van het doel knalde. De fans van de club én van Wim vloekten en sakkerden tegen Wim die het ook allesbehalve prettig vond. Nog geen vijf minuten later was de vijand er weer en hun snuggere voor-speler zette met doorzicht én een frivole schijnbeweging Wim op het verkeerde been. De heel erg ronde bal stuiterde tergend langzaam binnen. De schreeuwers achter het doel schreeuwden nu nog luider en luchtten hun verontwaardiging in termen die wij als twaalfjarigen als levensbedreigend ervoeren, waarop we stiekem afdropen. Het werd naar verluidt nog vier tegen nul - niet de *beste* match die Wim als doelverdediger in zijn gedenkschriften kon noteren.

Duikende dochter

Ik meen me te herinneren dat Meester Fik ooit eens een geïllustreerd weekblad, een soort magazine in zwart-wit openvouwde, enkele pagina's omsloeg en met de rug van zijn hand de kreuk van het blad neersloeg. Hij keek gefascineerd, ontroerd zelfs, durf ik nu te beweren, naar de foto van een jonge vrouw die in volle uitvoering van haar duiksprong door de fotograaf gestold was. Plotseling bemerkte hij dat wij nieuwsgierig stonden te staren naar de foto van die onbekende, schaars geklede dame in volle vlucht.

We verwachtten een zwaai van zijn vlugge hand om de oren, maar hij toonde ons de foto van heel nabij en met hese stem van het roken en van de emotie zei hij:

"Schoon hé mannekens! Dat is nu mijn dochter, zie, kampioene van België kunstduiken."

We wisten niet goed wat te zeggen en stonden daar maar wat, tot hij plots het blad gegeneerd weer opvouwde en ons weer de klas injoeg. Ik zag nog net dat hij even in zijn ogen wreef. Misschien was er een donderbeestje ingevlogen.

Opgehemeld en verguisd

Meester Fik was een bijzonder man, opgehemeld en verguisd. Wanneer ik terugdenk aan die namiddag even na de oorlog, voel ik me nog verstenen. Met enkele vriendjes slenterden we

door de Plasstraat tot waar ze plots afgezet was. Een soort overvalwagen stond opgesteld voor het huis van Meester Fik. Twee, drie mannen in burger, met hun geweer in aanslag, joegen ons weg. Van op veilige afstand zagen we twee andere mannen met grijze regenjassen en dito deukhoed bij meester Van Rompuy buiten stormen. Ze hielden hem aan weerszijden stevig vast en duwden hem in het wachtende voertuig.

De mannen met het geweer repten zich ook de wagen in, die gierend optrok en in een wolk van zand en stof wegreed. Tot op de dag van vandaag voel ik deze beelden in mijn herinnering branden en zou ik willen roepen, wat ik toen niet durfde: "Rotzakken! Laat onze meester los!" Enige tijd is meester Fik toen weggebleven. De mensen zegden dat hij vast zat. Sommigen beweerden dat hij maatjes was geweest met de Duitsers. Maar de meesten zegden niets, geen kwaad, en ook geen goed.

Jaren later toen ik op college zat bij de paters in de streek, mochten de hogere klassen naar een zangavond met de troubadour Willem De Meyer, die een ganze zaal kon begeistere met zijn harmonica, stem en ... *Vlaamse* liederen. Tot mijn grote verbazing bemerkte ik meester Van Rompuy tussen het publiek en begreep ik waarom hij destijds zo gejudast werd. Ik kreeg niet de kans hem te groeten omdat wij tijdig terug moesten zijn voor het collectief avondgebed. Maar geloof dat ik nog uren heb wakker gelegen.

Wel potverdoeze!

Meester Van Rompuy, ik denk dat ik u nooit zal kunnen vergeten ... Weet u nog hoe fier u was op uw klas, die hoge ogen scoorde op dat fameuze kantonaal examen? En toen de euforie wat was weggeëbd en uw collega's lieten verstaan dat er nog wel ander nieuws was dan een kantonaal examen, gebeurde er iets wat ik nooit ofte nooit zal vergeten. Ik kwam terug van boodschappen in het dorp en passeerde uw woning. Ik hoorde u praten in uw tuin met die prachtige pergola. En voor ik er erg in had, stapte ik uw erf op, iets wat ik in de verste verte niet zou gedurfd hebben, maar nu toch deed. Toen u me bemerkte, keek u verbaasd op en zei u vriendelijk: "Wel, mijne jong, zeg het eens!"

En ik, ik wist plots ... niets meer. Ik stond daar bedeesd en bedremmeld en u zei: "Ge moet geen schrik hebben van mij - hier toch niet." Waarop ik het eruit flapte: "Meester, bedankt voor al wat u voor mij en voor onze klas gedaan hebt." Hij keek me aan met open mond, vergat van zijn whisky te drinken, en stotterde: "Wel potverdoeze!"

Zeg dat de Kromme het gezegd heeft

Hij draaide zich van me weg, liep het pad op naar Madammeke toe, en ik hoorde hem zeggen: "Weet gij wat die snotaap komt zeggen?" En hij herhaalde wat ik zonet had gestameld. Madameke keek naar mij en op haar gezicht verscheen een glimlach zoals ik er nog maar zelden een te zien had gekregen. "Dat heb ik nu nog nooit meegemaakt, Tine, dat iemand mij bedankt en nu komt dat manneke ... wel potverdoeze, potverdoeze!" En hij ging nog een paar meter verder met een grote zakdoek over zijn gezicht staan wrijven en luidruchtig zijn neus snuiten.

Toen kwam hij terug naar me toe, legde zijn zware arm om mijn schouder en sprak: "Gij zijt een braaf manneke gij! Zeg dat Meester Fik het gezegd heeft. Of beter nog: zeg dat *de Kromme* het gezegd heeft! Iedereen kent mij!"

En hij proestte het uit om zijn eigen geestigheid en moest zo hard lachen dat hij een zware hoestbui kreeg. Toen ik in de bocht van de Plasstraat was, hoorde ik hem nóg.

Meester Fik en de Plasstraat

door Hugo Andries, oktober 2010

Meester Fik, mijn meester van het zesde, en de Plasstraat, waar hij woonde, vullen dezer dagen mijn hoofd. In mijn dromen grijp ik terug naar hun fascinerende verleden. Ik herbeleef intens de dramatiek toen Meester Fik, iets na de oorlog, door grimmige mannen werd weggevoerd. In paniek schrik ik wakker, mijn hart bonkend uit protest. Maar het gebeurt net zo goed dat ik proestend van het lachen mijn beddengoed moet oprapen omdat de Plasstraat me hilarische tafereeltjes laat herbeleven.

Draagvaders

In de bamistijd – het begin van de herfst, genoemd naar Sint-Bavo op één oktober - gebeurde het dat de Rogaardenbeek de waterlast niet meer kon slikken. In *afspraak* met de zompige beemd bij de juffrouwen Michiels, trad ze dan buiten haar oevers.

Voor ons, schoolplichtige snotapen, was dat een historisch evenement. Zover het oog reikte - wel, enkele tientallen meters toch - was er in de Plasstraat geen doorkomen aan. Het waterpeil steeg tot een plezierige hoogte van een halve meter.

Toen werd, bij mijn weten, voor het eerst de term 'draagvader' gebruikt. Uitgevonden door een manneke van de klas van Meester Fik, ik dacht Swatje Roelants. Hij vertelde, nog natrillend van emotie, dat hij op de rug van een sterke *draagvader* naar de overkant gedragen was.

Stoere bincken

Bij wateroverlast in de Plasstraat zette de gemeente zijn stoerste bincken in. Ze waren goed uitgerust voor hun taak met lieslaarzen, die tot hun middel reikten. Zo vormden ze een levende veerpont voor de schoolgaande kinderen. En voor de 'miekens' van de meisjesschool – het bruggenhoofd van de Eerwaarde Zusters van Huldenberg. Wanneer wij zuster Filomena aan de groene poort te keer hoorden gaan, beelden wij ons die berg overigens in met eeuwige sneeuw bedekt en met ijzige winden die om de pieken gierden.

Nu, ook grote mensen die geen laarzen hadden, wilden overgezet worden. Of verlegen giechelende pubermeisjes, met wie de ruige mannen omzichtig omsprongen ... tot ergens midden in de vijver. Daar konden zij hun last, door een bewuste manipulatie van de zwaartekracht, 'plotseling' niet meer houden. In paniek krijsend sloegen de pubertjes hun armen dan rond de robuuste schouders van hun helden. Die gelukzalig glimlachten.

Zien Bos

Toen was het de beurt aan Zien (Regina) Bos. Zij had ook geen laarzen, maar wel een indrukwekkend overgewicht. De gemeentelijke arbeider die de overdracht moest regelen, bekeek haar met een bedenkelijke frons en krabde in zijn stekelhaar. Hij vroeg zich duidelijk af of de mogelijkheid bestond haar in twee of drie keren over te brengen. Na ettelijke mislukte pogingen om Zien volgens alle welvoegelijkheid op zijn rug te hijsen, waagde hij zich aan de oversteek – onder plagerig handgeklap van de omstanders.

"Kom tot mij die belast en beladen zijn, en ik zal u verkwikken", zei de Heer. Maar dát was wel toen Zien Bos veertig kilo minder woog. Met een pijnlijk draagvlak en een

wiebelende last die hem in een wurggreep hield, zwijmelde de gemeentelijke lasthebber door de kabbelende wateren. Hij hijgde en kuchte en kreunde, tot hem plots sissend en kletterend alle opgekropte winden ontsnapten.

Een bulderend gelag weerklonk aan de oevers van het meer en in een climax struikelde de brave man, en verloor hij zijn evenwicht en ... Zien Bos. In een zuil van opspattend water verdwenen beiden even uit het zicht om dan, vloekend en sakkerend, naar adem te happen. Ik weet niet of het ooit nog goed gekomen is tussen die twee.

Rouwstoet

Toch was de Plasstraat ook regelmatig getuige van droevige taferelen. Wanneer er iemand gestorven was aan 'onze' kant van het dorp, trok de rouwstoet door de Plasstraat en hield ze halt aan het pleintje – voor de herberg van Florreke Verbiest.

Daar kwam de priester met zijn twee misdienaars de overledene groeten en nodigde hij hem of haar uit om hem te volgen. Onder het aandoenlijke gedreun van de klokken, trok de stoet dan verder naar het tot op de draad versleten dorpskerkje. Dat reikte naar de hemel met een rudimentaire koperen windhaan, die vandaag overigens op de schouw van de kleinzoon van ... Meester Fik prijkt.

Frakke van Dareke

Maar nu wil ik u nog een *plezant* verhaal vertellen. Hoewel ... de gezusters Michiels kunnen er, meer dan een halve eeuw later, *nóg* niet om lachen. Maar Meester Fik toén des te harder.

Aan de herberg van Florreke Verbiest maakte de Plasstraat een redelijk scherpe bocht. De woning van de gezusters was in het verlengde van de herberg gebouwd, en draaide enigszins met die bocht mee. In de meterslange gevel van de *Michielser vesting* bevond zich op heuphoogte een ... keldervenstertje. Geen idee wat de architect bezielde om dat op die hoogte te plaatsen. Want het is om problemen vragen, zeker met een *Frakke van Dareke* in de buurt – officieel Frans Vodermans. Hij leek nog het meest op de slungelige rakker Flurk uit 'De Kapoentjes' van Marc Sleen.

Sinksenkermis

In volle voorbereiding van Sinksenkermis stond plots heel de scholengemeenschap in rep en roer, niet in het minst de Huldenberg-meisjesschool. Daar werd het tweede leerjaar bestierd door juffrouw Clémence Michiels, een min of meer geslaagd duplicaat van Theresia van Lisieux. Hoofdje lichtjes schuin naar links, oogjes zedig neergeslagen en met een zwevende tred alsof ze schrik had om op haar eigen aura te trappen. Maar niet die bewuste dag ...

In onze jongensschool besprak hoofdonderwijzer De Rijck met zijn collega's op de speelplaats net de duivenvlucht uit Quiévrain, toen een heilig verontwaardigde juffrouw Clémence op hem afstoof. Zij was afgevaardigd door haar drie even verontwaardigde gezusters, en legde, trillend van weerzin en geestelijke pijn, klacht neer bij de hoofdonderwijzer. Het lerarenkorps stond als aan de betonnen grond genageld, want Juffrouw Clémence trad waarlijk buiten zichzelf. Ze zwiepte met haar armen, dreigde met opgestoken vinger en haar (engelen)stem schoot meermaals door.

Wij wachtten vol spanning op het vervolg, toen de meester van het derde ons wegjoeg. Meester De Rijck had dan weer zichtbaar te doen met het ontredderde vrouwtje en leidde haar diplomatisch naar zijn kantoortje. Daar deed ze haar verhaal.

Vrome gezusters

Met de kerkelijke hoogdagen in het verschiet, hadden de vrome gezusters Michiels meer dan hun heilige best gedaan om de beste groenten uit hun tuin en andere wereldse lekkernijen die ze van heinde en verre betrokken, te stockeren in de koele, verduisterde luwte van de keldergewelven – nabij het keldervenstertje. Terwijl een der gezusters vlijtig doende was in het diffuse schijnsel van het tanende daglicht, spatte er plotseling een waterstraal op de uitgestalde groenten.

Eerst dacht de vrome vrouw aan een lek in de waterleiding, maar toen hoorde ze een grinnikend lachen galmen doorheen het keldervensterje. Ze gilte het uit en alarmeerde zo juffrouw Clémence die net terugkwam van een ziekenbezoek. Die rukte de voordeur open, spurtte de hoek om en zag nog net de Frakke van Dareke iets wegmoffelen, zijn gulp dicht ritsen, en het op een lopen zetten.

Meester Fik lacht weer!

Ik was er uiteraard niet bij toen juffrouw Clémence klacht neerlegde bij de schoolse overheid tegen Frakke van Dareken. Maar het was wel een verhaal dat de moeite loonde om voort te vertellen. Want toen we eindelijk met een kwartier vertraging de klas binnen stormden, stond meester Fik achter zijn lessenaar onmogelijk hard zijn best te doen om ernstig te blijven.

Want Frakke van Dareke, normaal gesproken de nagel van zijn doodskist, zoals van iedere leerkracht trouwens, had hem een ongelooflijke dienst bewezen. Hij kon na alle miserie van het naoorlogse leven, weer lachen. Meer nog: Meester Fik barstte uit in een schaterlach. Hij draaide zich om, bukte zich, hapte naar adem, kletste op zijn dij, en liet – onverwacht en onvoorbereid – een knallende wind.

Het was of wij het in Keulen hoorden donderen.

Onze Meester is niet meer (1904-1961)

door Hugo Andries, oktober 2010

In 1961 was ik militair in het onvergetelijk mooie Duitse Sauerland. Tijdens een van mijn vrije weekends wipte ik even over naar het thuisfront. We zaten aan de tafel die tegen het raam geschoven was, opdat mijn tante de kleine lettertjes in de 'gazel' daar beter kon lezen. Ik was in gedachten verzonken, toen zij haar krant traag toevouwde. Toch voelde ik een ongewone druk die de stilte nog accentueerde. Tante legde haar dagblad opzij, keek me ernstig aan over haar bril die ei zo na van haar neus schoof, en zei: "Meester Fik is gisteren bediend."

Het land van toen

Een ongekende droefheid verduisterde mijn gemoed, en de tijd vertraagde, om terug te spoelen naar het land van toen. Naar de avontuurlijke, naoorlogse periode van 1947-1948.

Oorlog

De schokgolven van de oorlog met de desastreuze bombardementen die Aarschot, parel van het Hageland, versplinterden, reikten tot in ons dorpje. Ons schoolgebouw was erg gevaarlijk en bouwvallig geworden. Regelmatig bliezen alerte leerkrachten alarm en joegen ze ons met luide bevelen het trillende gebouw uit, naar de open vlakte van de speelplaats. Wanneer we terug naar de klas mochten, was het vaak een hele klus om onze schriften weer kreukvrij te krijgen, vanonder de brokken plaaster.

Die situatie was niet langer houdbaar!

In de herberg

De klassen werden over het Begijnendijkse dorpscentrum verspreid in lokalen van verenigingen, en bij particulieren. Meester Fik trof het met zijn zesde leerjaar. Wij verhuisden naar een afgeschermd gedeelte van de immens grote zaal achter de herberg van Mie Voet. De voorheen kranige weduwe had al sinds mensenheugenis de smeulende fakkel van haar handel doorgegeven aan haar quasi fossiele dochter Isabelle – 'Lekke' in de omgang.

In dat geïmproviseerde leslokaal, een in elkaar geknutselde *carré*, afgespannen met flapperend zeildoek, beleefden we de tofste maanden bij Meester Fik. De 'Victoriaanse' discipline die Meester Van Rompuy in zijn vaste schoollokaal hanteerde, daalde tot een haast menslievend peil. Tot onze aangename verrassing was onze meester soms zelfs ... relaxed. De vermaarde Aarschotse Bruine van 't vat, hoogschuimend in het glas, geleverd met een klontje suiker en een stampertje om de zure afdronk af te zwakken, werkte blijkbaar bijzonder ontspannend.

Kop en middenlijf

Begin mei vond meester Fik dat de kop en het middenlijf van zijn leerlingenbestand voldoende gevormd, getraind en geplooid was voor het nakende kantonnaal examen. Ik hoorde daar ook bij. Hij gaf ons ieder een boekje met voorgedrukte vraagstukken, waaruit we om de andere dag tien tot twintig opgaven te verwerken kregen.

Om de tussenliggende dagen op te vullen, liet hij ons een opstel maken waarvan hij de titel bepaalde: *Mijn dorpje*, *Kermis in het dorp*, *Mijn tamme ekster*, enzovoort.

Wij zwoegden en duvelen verontwaardigd in stilte omdat we dachten dat hij de staart van de klas, die nooit had kunnen volgen, bevoordeelde.

Meester van *al* zijn jongens

Meester Fik liet ons op die momenten alleen. We waren dus 'vrij', maar zijn houding verried dat we niet moesten riskeren achter zijn rug fratsen uit te halen. Hij zei alleen: "En nu werken!" En verdween met de 'staarters' naar een rustige plaats onder een afdak achter de zaal. Daar schoolde hij hen bij in rekenen en moedertaal. Het pissein was niet zo heel ver van het afdak verwijderd, zodat we Meester Fik, met rustig vaderlijke stem, deze vijf, zes rakkers hoorden bijwerken in de wis- en taalkunde.

Ook dat was de *Kromme* ten voeten uit: hij was de Meester van ons *allen*!

Op zijn bakkes!

Nu, na vele jaren, hoor ik den Dons, een van de achterblijvers en toen al een reus zoals een metserdiender, nog altijd dreigen: "Diegene die maar één slecht woord over Meester Fik zegt, die sla ik op zijn bakkes!"

En hij zou het gedaan hebben ook, den Dons. Zeker weten.

Meester Fik

Wanneer ik eerbiedig naar uw foto kijk, vind ik
U bent nog geen haar veranderd, Meester Fik.
Ik wil niet oneerbiedig zijn, maar echt, 't is waar,
U bent nog steeds dezelfde, zo zonder haar.

Minzaam is de monkel om uw mond en uw blik
pakt ons nog steeds, na al die jaren, Meester Fik.
We kregen, in die klas van u, de daver op het lijf,
Thans prikt ontroering in mijn hart, nu ik dit schrijf.

Meester Fik, u zei het niet maar we voelden echt
dat u potverdoeze van ons hield, en heel oprecht.
We knipperen met ons ogen tegen het straffe licht
van uw aanwezig zijn in dit verlate postuum gedicht.

Van uw snotaap op aarde,
Hugo Andries

Uit de Van Rompuy-familiegeschiedenis

door Wim Van Rompuy, kleinzoon van Meester Fik

Fik (voluit 'Franciscus Victor'), voorlaatste kind van **Sooi en Colette** De Roover, wordt in 1904 geboren in Werchter, waar zijn vader molenaar is. Zijn grootvader is Kobe, burgemeester van Begijnendijk.

(De stamreeks loopt via Joannes Antonius, Adrianus, Joannes Baptista, Adrianus, Adrianus, Adrianus en Jacobus tot in het begin van de zeventiende eeuw.)

viktor.vanrompuy.com/wetenvanrompuy.htm

Vijf jaar later sterft Fiks moeder in het kraambed. Hij voltooit zijn studies op het internaat van de 'Broeders van Liefde', het Sint Victor-Juvenaat in Turnhout.

Op zijn een en twintigste trouwt hij met Tine (Theresia Florentina Maria Jozefina) Janssens, dochter van de koster-organist van Begijnendijk. Zij leren elkaar kennen in de jongensschool, waar zij beiden les geven.

Tine kon hier aan de slag, nadat zij in 1921 voor de centrale jury het diploma van onderwijzeres voor de lagere school had behaald. Zij krijgt het eerste en tweede leerjaar toegewezen, met samen 88 leerlingen!

Enige tijd later wordt haar man Fik hier ook onderwijzer. In het dorp is het koppel sindsdien gekend als 'Meester Fik en Madammeke van Meester Fik'. Gedurende haast vier decennia gaat de Begijnendijkse jeugd door hun handen, tot Fik in 1961 overlijdt. Zij zijn beiden verweven met het dorp, waar de Van Rompuys dan al bijna twee eeuwen wonen.

Fik is een echte volksfiguur, wijd en zijd gekend en niet voor één gat te vangen. Hij is ook bedreven in de dorpspolitiek – aan de kant van de 'Sussen'.

De ouders van Meester Fik, molenaar Sooi en Colette, met hun eerste drie van zeven kinderen.

Wim °1963

Wim °1927

Fik °1904

Sooi °1867

Kobe °1832

De Wringers van Begijnendijk

Het loont de moeite hier even stil te staan bij het ontstaan van een dorpsvete, die een decennium lang haar stempel drukt op de dorpspolitiek en het sociale leven in Begijnendijk.

Tot het begin van de jaren dertig zijn er maar twee politieke partijen: de Katholieken (ook 'De Sussen' genaamd) en de Liberalen. De Socialisten bestaan aanvankelijk zelfs niet. Later doen ze een schuchtere, maar niet erg succesvolle poging om mee te spelen op het politieke toneel. In 1930 is de zetelverdeling in het schepencollege in het voordeel van de Sussen met vijf zetels, tegenover vier voor de liberalen. Maar dan gaan de poppen aan het dansen bij de nieuwe gemeenteraadsverkiezingen.

In het midden van de jaren twintig was Fik Van Rompuy meester geworden bij de gemeentelijke jongensschool. In 1929 werd er een extra leerkracht aangesteld. De keuze viel, na bemiddeling van meester Fik, op een *sus*: Jan de Rijck. De onderlinge afspraak was dat, als de plaats van hoofdonderwijzer vrijkwam, die zou toekomen aan degene met de langste staat van dienst: Fik dus. Maar de dorpspolitiek zou hier anders over beslissen ...

Want wanneer in 1931 het pensioen van hoofdonderwijzer Danckers aangekondigd wordt, splitst Jan de Rijck zich van de moederpartij af met een kliekje familie en vrienden. Hieraan hebben ze hun bijnaam 'De Wringers' te danken.

Bij de eerstvolgende verkiezingen worden er 4 Sussen, 4 Liberalen en 1 Wringer verkozen. Om de meerderheid te verkrijgen, moeten de Liberalen beroep doen op die ene Wringer. De eis die deze stelt, is de benoeming van De Rijck als hoofdonderwijzer. Een eis die de Liberalen noodgedwongen inwilligen, zodat Jan in maart 1932 het schoolhuis betreft.

Deze onverkwikkelijke geschiedenis krijgt nog een staartje, wanneer meester Fik wordt beschuldigd van omkoperij. Bij de verkozenen van de Liberalen hoort een melkboer - overigens ook een Van Rompuy - *Fikske Loeter*. Die roepnaam kreeg hij omdat hij de melk die hij bij de boeren ophaalt, afroomt - 'loetermelk' is dialect voor 'afgeroomde melk'. Meester Fik zou hem hebben proberen te overhalen om over te lopen naar de Sussen om daar zijn kandidatuur voor de baan van hoofdonderwijzer te steunen.

De zaak kan echter niet hard gemaakt worden door de verschillende tegengestelde getuigenissen, zodat meester Fik snel vrijgelaten wordt. Maar zijn nonkel Fons, die burgemeester voor de Sussen is sinds 1912, zit nog langer in voorarrest. Men heeft hem immers over de haag met Fikske Loeter zien praten om hem, zo wordt beweerd, geld aan te bieden voor zijn vaandelvlucht van de Liberalen naar de Sussen.

Fikske komt overigens met dit verhaal naar buiten omdat hij maar de helft van de beloofde som zou gekregen hebben ... Nu, ook Fons wordt, wegens gebrek aan bewijs, vrijgesproken. Maar zijn burgemeesterssjerp geraakt hij in 1933 wel kwijt.

Vanaf dat moment is het bijna tien jaar lang (letterlijk) slaande ruzie tussen de Sussen en de Wringers. De meest invloedrijke families binnen deze laatste zijn de Verbisten (met als voorman Mil Verbist) en de Van Oosterwycks.

De Wringers richten hun eigen fanfare op, zodat alle processies in Begijnendijk voortaan begeleid worden door twee katholieke fanfares, die mekaar het licht in de ogen niet gunnen. Beide hebben trouwens hun eigen stamcafé: dat van de Sussen bij Jacques De Roover in de Dorpsstraat, dat van de Wringers aanvankelijk tegenover het huis van Florent Verbist, later bij zijn broer Mil Verbist in het begin van de Plasstraat.

Het gaat vaak hard tegen hard, waarbij meer dan eens de nodige ruiten sneuvelen en er bij feestelijkheden een behoorlijk robbertje gevochten wordt. Want nagenoeg elke Begijnendijkse familie wordt min of meer verplicht 'partij' te kiezen.

Maar in het midden van de jaren dertig vinden beide partijen het blijkbaar welletjes, en verzoenen ze zich. Ter bekrachtiging van dit heuglijke feit zullen de twee fanfares samen optrekken van de staminee van De Roover naar die van Verbist, enkele honderden meters verder. Hoewel met goede voornemens begonnen wordt aan deze feestelijke optocht, loopt het al na enkele passen mis. Er ontstaat een hevige woordenwisseling, die even later ontaardt in een gevecht, waarbij de muzikanten lustig met hun muziekinstrumenten op elkaars hersenpan timmeren.

Het is de tweede wereldoorlog die een einde maakt aan deze 'stammentwist'. Dan zijn er immers belangrijkere zaken aan de orde, zodat de polarisatie wegdeemstert en de partij van De Wringers opgedoekt wordt. Vanaf dat moment valt het dorpsleven weer in zijn normale plooi en worden oude geschillen vergeten en vergeven. De buurgemeenten zijn dit merkwaardige incident echter nooit vergeten. Zodat ze, tot op de dag van vandaag, de Begijnendijkenaars nog vaak veralgemenend als 'De Wringers' bestempelen.

Madammeke van Meester Fik

Naast haar onderwijsactiviteiten, ontplooit Tine zich ook op een heel ander vlak. Als kind komt zij al regelmatig in contact met de toneelwereld, omdat haar vader de muziek verzorgt tijdens en tussen de opvoeringen van de toneelvoorstellingen van de fanfare Sint-Lucia. Als tiener werkt zij daar zelf ook aan mee. De microbe heeft ook haar te pakken, zodat ze op haar een en twintigste haar eerste toneelstuk schrijft: 'Zusters', een drama onder de schuilnaam 'Elza Storm', dat in 1928 op de planken gebracht wordt onder haar eigen regie. Het zal vier herdrukken en ruim vierhonderd voorstellingen halen. Nu volgt het ene toneelstuk het andere op, alle geschreven voor vrouwelijke theatergezelschappen. 'Ze is Verliefd' piekt zelfs tot zeshonderdvijftig opvoeringen.

Intussen begint Tine ook met het schrijven van operettes zoals 'Kempense harten', 'Meikoningin', 't Weeuwte van de opera' en 'Cupido in nesten'. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog richten Tine en Fik het toneelgezelschap 'Pogen' op, dat gedurende vijf jaar met paard en kar alle zalen van de streek aandoet met hun operettes.

In 1954 wordt Tine de eerste prijs toegekend in de Kardinaal Van Roey-wedstrijd voor het drama 'Als moeder faalt'. De operette laat haar echter niet los en, na het overlijden van haar man in 1961, schrijft ze in 1966 het libretto 'Bengel', dat muzikaal uitgewerkt en getoonzet wordt door Armand Preud'homme. De première vindt plaats in Peer, ter gelegenheid van het zeshonderdjarig bestaan van deze gemeente.

Ofschoon ik dan nog maar drie, vier jaar ben, is deze voorstelling in mijn geheugen gegrift, en zie ik grootmoeke nog op de planken staan, wanneer ze gehuldigd wordt. En bewaar ik sindsdien een – handgesigneerd! – singletje van 'Bengel' als een kostbaar kleinood.

'Bengel' wordt tot ver over de grenzen bekend: het haalt, net als 'Meikoningin' opvoeringen in Zuid-Afrika: in Bethal, Bloemfontein en Pretoria.

In de jaren zeventig en tachtig herwerkt Tine nog een aantal van haar werken voor gemengd toneel, dat zich echter hoe langer hoe meer richt op vertaalde werken. Toch kruipt het bloed waar het niet gaan kan en geeft ze in 1989 (op 88-jarige leeftijd)

het toneelstuk 'Kentering' uit - een drama waarin ze moderne problemen, zoals drugs, drank en ontrouw verwerkt.

Tussen het lesgeven, het toneelschrijven en de opvoeringen door, zet Tine vier kinderen op de wereld: Mia, Wim, Griet en Magda (+). Zij overlijdt even voor haar honderdste verjaardag.

De Tweede Wereldoorlog

Het is de generatie van Fik die in 1940, bij het uitbreken van de oorlog, richting West-Vlaanderen en Frankrijk vlucht, omdat ze zich de wandaden van de Duitse bezetters in de Eerste Wereldoorlog maar al te goed herinnert.

Elk vervoermiddel is hiervoor goed: de meer begoeden met een van de schaarse auto's, maar het overgrote deel slaat per fiets, kar, kruiwagen of al lopend op de vlucht. Het scenario is altijd hetzelfde: bij het eerste contact met de Duitse soldaten, blijken deze in niets te gelijken op de vorige generatie, die ons land plat liep. De meeste vluchtelingen maken dan ook rechtsomkeer naar hun dorp.

Ook Meester Fiks zussen Gusta, Madeleine en Clémentine (die dan zwanger is) kiezen het hazenpad. Ze kruipen samen met hun tante Clet en Felix, de vijftienjarige zoon van Gusta, in een amechtig Peugeotje. Dat wordt nog geladen met negen broden, een massieve hesp en extra proviand. Om nog enigszins ademruimte te hebben in het tjokvolle autootje, moet Felix heel de rit uit het achterraampje hangen.

Ze rijden richting Torhout, waar Mil, de man van Clémentine, gelegen is als reserveluitenant bij het medisch korps. Bij een bombardement kruipen ze hier, samen met nog wat familie, bijeen in een 'patattenkelder'. Hier speelt zich een prachtscène af: een zekere nonkel Frans laat elke bominslag van een knetterende vloek vergezeld gaan, terwijl Clet dan net alle heiligen aanroept. Zo wordt het hele bombardement becommentarieerd door één enkele dialoog: "godverdegodverdoeme!!.. weesgegroot Maria van gena... godverdegodverdegodv... Maria van genade, de Heer zij met... godvermiljaardedju!!..."

Het bonte gezelschap rijdt verder naar Ieper, waar het alweer gebombardeerd wordt op de markt. Daar besluiten ze verder te rijden naar Nantes. Felix mag mee met een auto met drie jonge Vlaamse artsen, op weg naar Frankrijk, om daar hun korps te vervoegen. Er wordt afspraak gemaakt op de markt van Nantes. De artsen kiezen echter een alternatieve route, zodat ze veel sneller de stad bereiken. En tiener Felix, gewapend met vijf frank, zijn paspoort en een kammetje drie dagen lang door de stad doolt, op zoek naar zijn moeder en tantes. 's Avonds slaapt hij samen met de drie dokters in de auto.

Na de hereniging met zijn familie, trekken ze verder naar een klein dorpje in de buurt, waar ze een vervallen huisje huren. Hier zakt de al wat oudere Clet nog door een geïmproviseerde wc, die haar ijverige achterneefje Felix met behulp van een emmer en vier stokken onhandig in mekaar geknutseld heeft. Na enkele weken wordt Felix op de markt aangesproken door een groep soldaten, die hem vragen waarom hij op de vlucht is. Felix antwoordt eerlijk: "Ah, voor de Duitsers natuurlijk!" De *Duitse* soldaten lachen uitbundig en geven hem een pakje sigaretten, waarmee hij naar zijn familie loopt en zijn relaas doet. Omdat de bezetters geen schrik inboezemen, wordt de terugtocht aangevat. En omdat ze Vlamingen zijn, krijgen ze onderweg regelmatig een jerrycan benzine van de voorbijrollende Duitse tanks. Zo komen ze, na een afwezigheid van twee maanden, weer in Begijnendijk aan, waar het dagelijkse leven zijn gewone loop hervat.

Wim van de Kromme

Wim, enige zoon van Fik en Tine, wordt door een archaïsche gemeenteambtenaar in 1927 in de registers bijgeschreven onder de hoogdravende naam 'Guielmus Augustinus', een verlatijnsing van 'Wim Gust' over het Franse 'Guillaume Auguste' heen.

Na een jeugd van ravotten, kwajongensstreken, waaghalzerij, schelmerij én het college van Aarschot, begint hij zijn universitaire studies voor arts. Hij heeft intussen echter een meisje van aan de andere kant van het dorp ('t Kasteeltjesgoed) leren kennen: Fintje (Josephina Maria Anna) Ceulemans, met wie hij in 1949 trouwt.

Wim begint zijn loopbaan als staatsambtenaar: even bij het Instituut voor Statistiek, maar na enige jaren bij de Directe Belastingen. Het koppel woont achtereenvolgens in Leuven, Mortsel, Nijlen en Machelen, om tenslotte neer te strijken in Wezemaal, een dorp tussen Aarschot en Leuven, waar Wim in 1992 zijn loopbaan als directeur afsluit.

Josfien werkt in den beginne als verkoopster in een kiosk, later voor haar zus Celine in schoenwinkels in Begijnendijk en Wezemaal: zoals bij wel meer Ceulemansen zit het verkopen haar in het bloed ...

Viktor Van Rompuy: de cirkel is rond

Wim en Fintje krijgen twee kinderen: Gerda en ... ik, Wim. Of officieel: Willem *Viktor* ... En omdat traditie waardevol is, heet ook mijn derde zoon Viktor.

Grootvake zou in zijn nopjes geweest zijn.